

Utrecht University

Het welzijn van kinderen na scheiding

Het effect van club participatie op het welzijn van kinderen met gescheiden ouders

Bachelorproject Sociologie

Naam: Lara Deniz (6533132)

Begeleider: Christian Fang

Tweede beoordelaar: Janine de Bruijn

Datum: 14 juni 2021

Abstract

Dit onderzoek is één van de weinige onderzoeken naar het effect van club participatie op het welzijn van kinderen met gescheiden ouders. De meeste onderzoeken leggen de focus op de invloed van sportclubs. Doordat dit onderzoek ook de invloed van verschillende soorten andere clubs meeneemt kunnen er nieuwe inzichten worden vergaard. Verder wordt er gekeken of het verblijfsarrangement van het kind en de sekse van het kind invloed hebben op het effect. Regressieanalyses onder 2997 gescheiden of voormalig samenwonende ouders in Nederland laten, in lijn met de sociaal kapitaal theorie, de sociaal leren theorie en eerder onderzoek, een positief effect zien van club participatie op het welzijn van kinderen met gescheiden ouders. De resultaten laten verder zien dat er geen verschil is in effect tussen kinderen in verschillende verblijfsarrangementen en tussen jongens en meisjes.

Trefwoorden:

Gescheiden ouders, club participatie, welzijn kinderen, verblijfsarrangement kind, sociaal kapitaal theorie, sociaal leren theorie.

Inhoudsopgave

Abstract	1
1. Inleiding.....	3
2. Theoretisch kader	4
2.1 <i>Club participatie en het welzijn van kinderen</i>	4
2.2 <i>Verschillen naar verblijfsarrangement</i>	6
2.3 <i>Verschillen naar sekse</i>	7
3. Methoden.....	8
3.1 <i>Data</i>	8
3.2 <i>Operationalisering</i>	10
3.2.1 <i>Afhankelijke variabele</i>	10
3.2.2 <i>Onafhankelijke variabelen</i>	10
3.2.3 <i>Controlevariabelen</i>	11
3.2.4 <i>Analyse</i>	13
4. Resultaten	14
5. Conclusie en discussie.....	17
Literatuur	20

1. Inleiding

De laatste jaren is er een stijging te zien van het aantal huwelijksontbindingen in Nederland. Ongeveer een derde van de huwelijken eindigt in een echtscheiding (CBS, 2019). Een echtscheiding is een uitdagende levensgebeurtenis met als gevolg het verlies van vele bronnen van familiale, financiële en tastbare steun. Het heeft negatieve invloed op het welzijn van ouders en kinderen (Coleman, 1988; Ganong & Leon, 2006; Amato & Keith, 1991). Het slechtere welzijn van kinderen met gescheiden ouders is zorgelijk. Het veroorzaakt niet alleen leed, maar kan ook in verband worden gebracht met problemen in andere aspecten van het leven en de levenskansen beïnvloeden. Onderzoek naar de gevolgen op langere termijn van mentale gezondheidsproblemen die het welzijn verslechteren in de kindertijd en adolescentie heeft verbanden aangetoond tussen een lager opleidingsniveau enerzijds en slechtere vooruitzichten op werk anderzijds (Murphy & Fonagy, 2012). Het welzijn van kinderen met gescheiden ouders en de factoren die hier invloed op kunnen hebben zijn belangrijk om te onderzoeken. Een studie naar pre-adolescenten (Wyman, Cowen, Hightower en Pedro-Carroll, 1985) suggereert dat kinderen in gescheiden gezinnen vaak minder vrienden hebben, minder tijd met hun vrienden spenderen en minder deelnemen aan gedeelde activiteiten zoals clubs.

In deze studie wordt onderzocht wat de invloed is van club participatie op het welzijn van het kind. Met club participatie wordt het lidmaatschap bij één club of meerdere clubs bedoelt, denk aan sportclubs, dramaclubs, muziekclubs en toneelclubs. Eerder onderzoek laat zien dat participatie in sportclubs veel positieve effecten kan hebben op de psychologische en sociale gezondheid van kinderen (Eime et al., 2013). Over de effecten van andere soorten clubs op het welzijn is minder bekend. Deze effecten zijn echter wel interessant om te onderzoeken omdat ook deelname aan andere clubs dan sportclubs wellicht positieve resultaten heeft voor kinderen met gescheiden ouders doordat zij leeftijdsgenoten ontmoeten en vaardigheden ontwikkelen (Crosnoe 2000). Deze studie vult een gat in de literatuur omdat de steekproef kinderen met gescheiden ouders betreft en het effect van verschillende soorten clubs op hun welzijn wordt meegenomen in het onderzoek. Hierdoor kan worden gekeken welke soort club de meest invloed heeft op het welzijn van kinderen met gescheiden ouders. Positieve effecten zouden een uitgangspunt kunnen zijn om de club participatie onder kinderen met gescheiden ouders te verhogen.

In dit onderzoek worden twee factoren meegenomen die mogelijk het effect van club participatie op het welzijn van kind kunnen beïnvloeden. Ten eerste wordt er gekeken naar de

verblijfsarrangementen van de kinderen na de scheiding van de ouders. Het welzijn van kinderen kan worden beïnvloed door het verblijfsarrangement waarin zij leven. Het effect van club participatie op het welzijn kan dus ook verschillen voor kinderen uit verschillende verblijfsarrangementen (Westphal, 2015). Ten tweede wordt er onderscheid gemaakt in sekse van het kind. Uitkomsten uit eerder onderzoek zijn niet consistent over de verschillen in gevolgen van echtscheiding voor jongens en meisjes. Een aantal onderzoeken rapporteren dat de negatieve gevolgen erger zijn voor jongens dan voor meisjes (Hetherington, 1979; Wallerstein, 1984, Spruijt & Duindam, 2010). Ander onderzoek stelt echter dat meisjes net zo veel negatieve gevolgen ondervinden als jongens (Sun, 2001). Het verschil in gevolgen voor jongens en meisjes na de scheiding kan invloed hebben op het welzijn van kinderen en is dus een belangrijke factor om te onderzoeken. Uit bovenstaande bevindingen volgt de volgende onderzoeksvraag:

“ Wat is het effect van club participatie van het kind op het welzijn van het kind en hangt dit af van het verblijfsarrangement en de sekse van het kind? ”

Deze onderzoeksvraag wordt in deze studie bekeken vanuit het sociaal kapitaal perspectief van Bourdieu (1992) en het sociaal leren perspectief van Bandura (1977).

Voor de analyses in deze studie wordt de ‘Nieuwe Families in Nederland survey’ gebruikt, welke is afgenomen tussen 2012-2014. Dit onderzoek is gehouden onder ouders met minderjarige kinderen die na 2009 officieel zijn gescheiden of gescheiden zijn van een samenwonende unie. Deze dataset bevat unieke informatie over de grootschalige steekproef (N=4190) van gescheiden ouders en hun familiesituatie. Hiernaast bieden de data veel informatie over de kinderen van de respondenten waardoor dit specifieke onderzoek mogelijk is.

2. Theoretisch kader

2.1 Club participatie en het welzijn van kinderen

Zoals eerder genoemd is het welzijn van kinderen met gescheiden ouders vaak slechter dan het welzijn van kinderen met getrouwde of samenwonende ouders (Coleman, 1988; Ganong & Leon, 2006; Amato & Keith, 1991). Vanuit meerdere perspectieven lijkt het aannemelijk

dat club participatie zorgt voor een hoger welzijn van kinderen, vooral voor kinderen met gescheiden ouders.

Ten eerste kan het zogenaamde sociaal kapitaal perspectief inzicht geven. Bourdieu (1992) beschreef sociaal kapitaal als: “De middelen die toekomen aan een individu of een groep op grond van het bezit van een duurzaam netwerk van min of meer geïstitutionaliseerde relaties van wederzijdse kennis en erkenning.” Coleman maakte een onderscheid tussen sociaal kapitaal binnen het gezin en buiten het gezin. Sociaal kapitaal binnen het gezin is het menselijke kapitaal van de ouders waar het kind toegang tot heeft. Dit hangt af van de fysieke aanwezigheid van de ouders in het gezin en de hoeveelheid aandacht die de ouders besteden aan het kind. De fysieke afwezigheid van ouders kan worden omschreven als een structurele tekortkoming in het sociaal kapitaal van het gezin. Na de scheiding hebben kinderen vaker te maken met fysieke afwezigheid van één van de ouders, hierdoor verminderd het sociaal kapitaal van de kinderen (Coleman, 1988). Club participatie zorgt ervoor dat kinderen zelf hun sociaal kapitaal kunnen uitbreiden door andere kinderen en volwassenen te leren kennen, waardoor ze hun netwerk kunnen uitbreiden en toegang krijgen tot bronnen waartoe ze anders misschien geen toegang hadden gehad (Szreter & Woolcock, 2004). Door deze uitbreiding van hun netwerk, groeit hun sociaal kapitaal. Dit sociaal kapitaal is belangrijk voor kinderen omdat deze sociale hulpbron positieve resultaten kan opleveren met betrekking tot sociale verschijnselen die samenhangen met het welzijn van kinderen en jongeren, zoals het verminderen van vroege zwangerschappen, delinquentie, schooluitval en kindermishandeling (Coleman & Hoffer, 1987; Putnam, 2000). Volgens Putnam (2000) heeft sociaal kapitaal zelfs, op de tweede plaats na armoede, de grootste invloed op de ontwikkeling van kinderen.

Om in te zien of club participatie daadwerkelijk bijdraagt aan het sociaal kapitaal van kinderen, kan er gekeken worden naar de Sociaal Kapitaal Index geconstrueerd door Onyx en Bullen (2000). Zij onderzochten welke factoren het belangrijkste zijn om sociaal kapitaal te definiëren. Uit hun onderzoek komt naar voren dat ‘community participation’ een grote voorspeller is voor het hebben van sociaal kapitaal. ‘Community participation’, wat de deelname aan lokale gemeenschapsorganisaties en evenementen betreft, is dus een goede factor om sociaal kapitaal te meten. Clubs vallen onder deze lokale gemeenschapsorganisaties en dragen dus bij aan het sociaal kapitaal van kinderen. Club participatie kan dus zorgen voor een uitbreiding van sociaal kapitaal, wat op haar beurt, volgens het sociaal kapitaal perspectief, zorgt voor een stijging van welzijn.

Ten tweede, wordt vanuit het perspectief van ‘sociaal leren’ verwacht dat deelname aan clubs een belangrijke rol speelt in het leerproces van kinderen. Bandura (1977) was een theoreticus die zich bezig hield met de manier waarop kinderen leren, en ontwikkelde de ‘social learning theory’. Hij maakte een onderscheid tussen ‘imitation’ en ‘identification’. Volgens hem zullen kinderen de acties van degenen om hun heen imiteren en door zich te identificeren met anderen zullen ze meer leren. Zoals eerder genoemd hebben kinderen na de scheiding vaak te maken met de afwezigheid van één ouder. Additioneel is het zo dat ouders na de scheiding vaak meer gaan werken aangezien het gezamenlijke inkomen wegvalt. Door de toename in werkuren hebben ouders minder tijd met hun kinderen te spenderen. Kinderen brengen na de scheiding dus minder tijd door met beide ouders (Jonsson & Gähler, 1997). Dit zorgt ervoor dat het sociaal leren voor kinderen met gescheiden ouders lastiger is. Door de afwezigheid van de ouders zullen kinderen zich minder kunnen identificeren met hun ouders en dus minder van hen leren. Club participatie biedt een omgeving voor kinderen om te leren, dit is belangrijk voor hun sociale ontwikkeling (Bandura, 1977).

Dit wordt bevestigd in recenter onderzoek van Crosnoe (2000). Hij stelt dat lidmaatschap bij een club de sociale ontwikkeling kan stimuleren. Bijvoorbeeld door leeftijdsgenoten met dezelfde meningen, ideeën of interesses te leren kennen, blootstelling aan andere wereldbeelden, nieuwe vaardigheden te ontwikkelen zoals samenwerken en door vriendschappen te sluiten. Vriendschappen zorgen voor een betere kwaliteit van leven, bieden kansen voor sociale en emotionele ontwikkeling, voorzien in sociale en intellectuele groei en kunnen zelfs de gevolgen van stressvolle levensgebeurtenissen inperken. (Geisthardt et al. 2002). Uit zowel het sociaal kapitaal perspectief, het sociaal leren perspectief en eerder onderzoek naar sociale participatie is de volgende hypothese afgeleid:

H1: Er is een positief effect van club participatie van het kind op het welzijn van het kind.

2.2 Verschillen naar verblijfsarrangement

Na een echtscheiding moet bepaald worden waar de kinderen gaan wonen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen 3 typen verblijfsarrangementen: het moedergezin, het vadergezin en het co-oudergezin. In Nederland wordt het moedergezin het meest en het vadergezin het minst gekozen. De keuze voor co-ouderschap ligt hier tussenin en wordt steeds populairder. Bij co-ouderschap wonen de kinderen in ongeveer gelijke verhouding bij zowel de vader als bij hun moeder (Berends & Buimer, 2020). Een negatief gevolg van co-ouderschap op het

kind is de instabiliteit en soms zelfs onzekerheid door het steeds heen en weer verhuizen tussen beide ouders. Herhaaldelijk van het ene huis naar het andere huis gaan en omgaan met verschillende regels kunnen bronnen van stress en verwarring zijn (Baude, Pearson & Drapeau 2016).

Dit negatieve gevolg weegt echter niet op tegen de positieve gevolgen van co-ouderschap op het welzijn van het kind. Twee positieve gevolgen van co-ouderschap kunnen herleid worden uit de eerder genoemde perspectieven. Ten eerste is het zo dat de ouders in co-ouderschap na de scheiding de zorgtaken blijven verdelen. Het kind blijft op deze manier toegang houden tot het sociaal kapitaal van beide ouders. Dit bevordert hun welzijn (Coleman, 1988). Ten tweede is het zo dat door de aanwezigheid van beide ouders, kinderen meer en beter kunnen leren, waardoor ze club participatie minder nodig dan kinderen in een ander verblijfsarrangement.

Een ander positief gevolg van co-ouderschap is dat er minder conflicten en spanningen zijn geweest en zijn tussen de ouders. Stellen die kiezen voor co-ouderschap hebben vaker een harmonieus huwelijk gehad en slagen er daardoor in om ook na de scheiding een stabiele relatie te onderhouden (Berends & Buimer, 2020). Het bestaan van veel conflicten tussen ouders heeft een negatief gevolg op het welzijn van kinderen (Westphal, 2015).

Tevens is het zo dat ouders in co-ouderschap gezinnen verschillen in sociaaleconomische status van ouders in andere regelingen na de scheiding. Ze hebben vaker een hoger opleidingsniveau en een hoger inkomen. Hierdoor hebben ze veel economische middelen tot hun beschikking waardoor ze hun kinderen goed kunnen ondersteunen (Bakker, 2015). Aanvullend blijkt dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen meer profiteren van buitenschoolse deelname aan clubs dan kinderen uit gezinnen met een hoog inkomen (Marsh & Kleitman, 2002). Op grond van de resultaten van de meegenomen studies wordt verwacht dat kinderen uit co-ouderschap gezinnen meer welzijn hebben en minder profiteren van deelname aan clubs dan kinderen uit 'sole-residence' gezinnen (waarbij het kind bij de inwonende of uitwonende ouder woont). Hieruit is de volgende hypothese afgeleid:

H2: Het effect van club participatie van het kind op het welzijn van het kind is groter voor kinderen uit sole-residence gezinnen dan voor kinderen uit co-ouderschap gezinnen.

2.3 Verschillen naar sekse

In dit onderzoek wordt er ook gekeken naar de invloed van de sekse van het kind. Eerder onderzoek laat zien dat jongens een langere tijd last hebben van aanpassingsproblemen na de scheiding en dat deze voor hen ernstiger zijn dan voor meisjes (Hetherington, 1979; Wallerstein, 1984). Volgens Demo en Acock (1988) komt dit door de verschillen in de woonsituatie na de echtscheiding tussen jongens en meisjes. Omdat het overgrote deel van de kinderen na de scheiding in een moedergezin woont, hebben meisjes vaker rolmodellen van hetzelfde geslacht terwijl jongens zich moeten aanpassen aan het leven zonder ouder met hetzelfde geslacht. Santrock en Warshak (1979) hebben gevonden dat kinderen die wonen bij een ouder van het andere geslacht zich minder goed aanpassen op sociaal gebied en dat hun welzijn minder was. Omdat het welzijn van jongens na de scheiding minder is dan dat van meisjes, wordt verwacht dat club participatie een grotere invloed heeft op hun welzijn. Daarnaast kan het zo zijn dat jongens die na de scheiding zonder ouder met hetzelfde geslacht wonen, deze rolmodellen wel tegenkomen bij hun club. Hierdoor zullen zij zich beter aanpassen en zal hun welzijn stijgen. Additioneel is het zo dat jongens over het algemeen vaker participeren in clubs dan meisjes, waardoor het effect van club participatie op het welzijn in het algemeen groter is voor jongens (Humpert, 2013; Daniels & Leaper, 2006).

Volgens Sun (2001) zijn meisjes even kwetsbaar als jongens voor negatieve gevolgen na de scheiding. De resultaten van zijn onderzoek gaan waarschijnlijk tegen de andere onderzoeken in omdat de kinderen in Sun's studie gemiddeld 16 jaar oud zijn tijdens de scheiding van de ouders. Eerder genoemd onderzoek en dit onderzoek betreft kinderen die de scheiding van de ouders meemaakten tijdens hun vroege ontwikkeling, waardoor de resultaten van Sun niet opgaan. Uit deze bevindingen is de volgende hypothese afgeleid:

H3: Het effect van club participatie op het welzijn is hoger voor jongens dan voor meisjes.

3. Methoden

3.1 Data

Om de hypothesen te testen wordt data gebruikt uit de eerste wave van de Nieuwe Families in Nederland Survey (NFN; Poortman, Van der Lippe, & Boele-Woelki, 2014). Deze survey is afgenomen tussen 2012-2014. De eerste wave van de NFN is een *multi-actor design*, dit houdt in dat beide ouders van het voormalige huishouden en de scheidingsadvocaat zijn benaderd voor de survey. Door dit design is er zowel op individueel als op huishoudelijk niveau

informatie beschikbaar. Om de data te verzamelen is een steekproef getrokken door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in Nederland. Dit is een willekeurige steekproef van voormalig getrouwde of samenwonende heteroseksuele partners die in 2009 officieel zijn gescheiden of uit elkaar gingen met minimaal één kind jonger dan 18 jaar. Daarnaast werden ook gegevens verzameld onder controlegroepen bestaande uit intacte gezinnen en ouders die voor de nieuwe wet gescheiden waren. De nieuwe wet stelt dat kinderen het recht hebben op gelijke zorg van beide ouders en verplicht ouders om een ouderschapsplan op te stellen (NFN; Poortman, Van der Lippe, & Boele-Woelki, 2014).

De uitnodigingen om te participeren in het onderzoek werden via de post naar de ouders gestuurd. Ze werden gevraagd de eerder geteste vragenlijst online of op papier in te vullen. In ongeveer 30% van de gevallen participeerden beide ouders uit een voormalig huishouden. Op individueel niveau lag het responspercentage op 39% (N=4481) en op huishoudelijk niveau was dit percentage 58% (N=3416). Deze responspercentages zijn relatief hoog, rekening houdend met de voor de respondenten onstuimige periode waarin de vragenlijsten moesten worden ingevuld (Poortman et al., 2014). In de vragenlijst is elke respondent gevraagd om als ze meer dan één kind hebben, de vragen over het 'focal child' te beantwoorden. Het 'focal child' is geselecteerd door aan respondenten met kinderen jonger dan 10 jaar te vragen om het oudste kind te selecteren en aan respondenten met één kind of meer van 10 jaar of ouder te vragen om het jongste kind te selecteren.

De groep ouders die de vragenlijst heeft ingevuld, wijkt af van de originele steekproef van benaderde mensen. Mannen, jongeren, mensen met een niet-westerse achtergrond, mensen uit stedelijke gebieden, mensen met een laag inkomen en mensen met een uitkering zijn onder-gerepresenteerd in de resultaten. Ook is er veel meer respons onder gescheiden ouders (43%) dan onder voormalig samenwonende ouders (32%). Hoewel er beduidend minder mannen geparticipeerd hebben, zijn mannen met kinderen die officieel op hun adres zijn ingeschreven echter wel oververtegenwoordigd.

Voor deze analyse zijn respondenten geselecteerd aan de hand van een aantal criteria. Ten eerste worden door het gebruik van de zogenaamde welzijnsschaal, de respondenten met ontbrekende waarde op één of meer vragen van de SDQ uit de analyse verwijderd ($n=231$, 5,2%) Ten tweede neemt deze studie alleen de ouders met kinderen tussen 4-16 jaar mee ($n=48$, 1,1%). Er wordt namelijk verwacht dat kinderen onder de vier jaar nog niet participeren in clubs en de schaal om het welzijn van kinderen te meten is gemaakt voor kinderen uit deze leeftijdsgroep. Daarna zijn respondenten die aangeven dat het verblijfsarrangement van hun

kind anders is dan: wonend bij de inwonende ouder, wonend bij de uitwonende ouder of wonend in een co-oudergezin, verwijderd uit de analyse. Hieronder vallen ook de kinderen die niet meer thuis wonen ($n=207$, 4,6%). Ten slotte mogen er geen ontbrekende waarden zijn op één van de waarden die de club participatie van het kind en de sekse van het kind meten. Deze selectie heeft als resultaat een steekproef van 2997 respondenten in 2373 verschillende huishoudens.

3.2 Operationalisering

3.2.1 Afhankelijke variabele

Het welzijn van de kinderen is gemeten met de Strengths and Difficulties Questionnaire (Goodman, 1997) voor ouders, een veelgebruikte tool om het welzijn van kinderen tussen de 4 en 16 jaar te meten. De respondenten hebben gereageerd op 25 stellingen betreffende de sterke punten en moeilijkheden van hun kind. Deze 25 stellingen kunnen worden onderverdeeld in vijf subschalen van elk 5 items: pro-sociaal gedrag, hyperactiviteit, problemen met leeftijdsgenoten, gedragsproblemen en psychische problemen. In dit geval is aan de respondent gevraagd of de stellingen overeenkomen met het gedrag van hun 'focal child' gedurende de afgelopen zes maanden. De antwoordopties varieerden van 'niet waar'(0), 'enigszins waar'(1) en 'zeker waar'(2). De vragenlijst bevat tien stellingen die verwijzen naar de sterke punten van het kind. De antwoordopties moeten bij deze vragen worden omgedraaid om een goede schaal te construeren. Uit de betrouwbaarheidsanalyse van de schaal, kwam naar voren dat de schaal erg betrouwbaar is ($\alpha=.850$). Hierna zijn de 5 items voor elke schaal bij elkaar opgeteld, waarbij de scores voor elke schaal lopen van 0 tot 10. Om de totale SDQ-schaal te berekenen, zijn de scores van de subschalen voor pro-sociaal gedrag hyperactiviteit, peer-problemen, gedragsproblemen en psychische problemen bij elkaar opgeteld. Hierna varieerden de scores van 0 tot 40, waarbij een hogere score duidde op meer emotionele problemen en een slechter welzijn. Deze schaal is nog eens omgedraaid, waardoor een hoge score staat voor veel welzijn en een lagere score voor minder welzijn.

3.2.2 Onafhankelijke variabelen

Club participatie: De respondent werd in de vragenlijst gevraagd om aan te geven in welke clubs het 'focal child' wel of niet participeert. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen sportclubs, dansclubs, muziekclubs, dramaclubs en andere clubs. Per type club konden de

respondenten ‘ja’ (1) of ‘nee’ (0) antwoordden, gebaseerd op of hun ‘focal child’ participeerde in deze clubs, ook konden ze aangeven dat ze het niet wisten. De respondenten die het niet wisten zijn verwijderd uit de sample.

Som club participatie: De algehele club participatie is gemeten door een som te maken van de 5 verschillende soorten participatie. De waardes van deze som lopen van 0 ‘geen participatie’ tot 5 ‘participatie aan 5 clubs’, een hogere score staat dus voor meer club participatie. Hierdoor kan het effect van het aantal clubs waar kinderen aan deelnemen ook bekeken worden.

Verblijfsarrangement kind: De respondent werd in de vragenlijst gevraagd aan te geven bij wie het ‘focal child’ woont; bij de inwonende ouder (0), bij de uitwonende ouder (1) of in co-ouderschap (2). Voor elk verblijfsarrangement is een dummyvariabele aangemaakt.

Sekse: Dit is een dichotome variabele waarbij de respondent moest antwoorden of hun kind een jongen (0) of een meisje (1) is.

3.2.3 Controlevariabelen

In dit onderzoek worden ook controlevariabelen meegenomen om te voorkomen dat het effect van club participatie op het welzijn van kinderen spurieus is. Dat wil zeggen dat het verband verdwijnt wanneer er gecontroleerd wordt door een derde variabele. Er is gecontroleerd voor variabelen die samenhangen met zowel de club participatie als het welzijn van kinderen zoals de leeftijd van het kind, het opleidingsniveau van de ouders, het aantal vrienden van het kind, de schoolprestaties van het kind, het herpartneren van ouders en de relatie tussen de ouders voor de scheiding. De leeftijd van het ‘focal child’ is gemeten in jaren en loopt van 4 tot 16 jaar omdat de welzijnsschaal alleen toepasbaar is op deze leeftijdsgroep.

Opleidingsniveau ouder: Uit de theoriesectie is naar voren gekomen dat het opleidingsniveau van de ouders invloed kan hebben op het effect van club participatie op het welzijn van het kind. Het opleidingsniveau van de respondent is gemeten door te vragen naar het hoogst behaalde opleidingsniveau. Dit is een continue variabele met 10 antwoordcategorieën: ‘lagere school niet afgemaakt’ (1), ‘alleen lagere school’ (2), ‘lbo, huishoudschool, lhno, vmbo basis/kader’ (3), ‘mavo, ulo, mulo, vmbo gemengd/theoretisch’ (4), ‘havo, mms’ (5), ‘vwo, hbs,

atheneum, gymnasium (6), mbo, kmbo (7), hbo, kandidaats (8), universiteit (9) en postacademisch (10).

Aantal vrienden kind: Daarnaast kan ook het aantal vrienden van het ‘focal child’ invloed hebben. Deze continue variabele is geoperationaliseerd door te vragen hoeveel vrienden het ‘focal child’ ongeveer heeft waarbij de antwoordcategorieën lopen van ‘geen vrienden (0) naar ‘meer dan 20 vrienden’ (7).

Schoolprestaties kind: Hoe het ‘focal child’ presteert op school kan ook invloed uitoefenen op zijn of haar welzijn. Aan de respondent werd gevraagd hoe de schoolprestaties van hun ‘focal child’ waren ten opzichte van klasgenoten van het kind. Dit is een continue variabelen waarbij de antwoordcategorieën variëren van ‘één van de beste’ (1) tot ‘één van de slechtste’ (5). Deze categorieën zijn de andere kant op geoperationaliseerd waarbij 0 ‘één van de slechtste’ is en 4 ‘één van de beste’.

Herpartnering respondent: Hiervan is een dummyvariabele gemaakt waarbij ‘stabiele partner’ (2), ‘samenwonend’ (3) en ‘getrouwd’ (4) samen zijn gevoegd waardoor er twee antwoordopties over waren: ‘geen partner’ (0), ‘nieuwe partner’ (1).

Conflict ouders na scheiding: Deze continue variabele is geoperationaliseerd door te vragen naar de mate van conflict tussen de respondent en de ex-partner. De antwoorden zijn geoperationaliseerd in 4 categorieën: ‘geen conflict’ (0), ‘weinig conflict’ (1), ‘nogal wat conflict’ (2) en ‘veel conflict’ (3).

Tabel 1. Beschrijvende statistieken van de variabelen.

Variabelen	Mean	S.D.	Range
Afhankelijke variabele			
Welzijn	9.84	6.95	0-40
Onafhankelijke variabelen			
Club participatie som	1.18	.78	0-5
<i>Sportclub</i>	.67	-	0-1
<i>Dansclub</i>	.15	-	0-1
<i>Muziekclub</i>	.13	-	0-1
<i>Crafts/drama club</i>	.06	-	0-1
<i>Andere club</i>	.16	-	0-1
Verblijfsarrangement			
<i>Inwonende ouder</i>	.42	-	0-1
<i>Uitwonende ouder</i>	.23	-	0-1
<i>Co-ouderschap</i>	.35	-	0-1
Sekse kind	.48	-	0-1
Controlevariabelen			
Leeftijd	10.75	2.88	4-16
Opleidingsniveau ouder	6.69	1.89	1-10
Aantal vrienden	2.82	1.34	0-7
Schoolprestaties	2.50	.93	0-4
Herpartnering ouder	.53	-	0-1
Conflict gescheiden ouders	1.15	1.04	0-3

N = 2997

Noot: voor dichotome variabelen wordt geen Standard Deviatie gegeven.

3.2.4 Analyse

Om de effecten van club participatie op het welzijn van kinderen te meten en te onderzoeken of het effect groter of kleiner wordt naargelang het verblijfsarrangement en de sekse van het kind worden er multipale lineaire regressieanalyses gedaan. In tabel 2 zijn de drie verschillende geschatte modellen te zien. Het eerste model laat het effect van club participatie op het welzijn van kinderen zien, waarbij wordt gecontroleerd op de controlevariabelen. In model 2 worden de verschillende typen clubs afzonderlijk bekeken, ook in dit model wordt er gecontroleerd op de controlevariabelen. In model 3 wordt de interactie tussen de verblijfsarrangementen en de club participatie toegevoegd. Hiermee wordt getoetst of het

effect tussen club participatie en het welzijn van kinderen uit model 1, verschilt tussen de verschillende verblijfsarrangementen. In model 4 is de interactie tussen de sekse van het kind en de club participatie toegevoegd. Hiermee kan worden getoetst of het effect van club participatie op het welzijn sterker is voor jongens of meisjes. In model 3 en model 4 is een incremental F-test gedaan om te toetsen of de interacties de verklaaringskracht van het model verbeteren.

4. Resultaten

Model 1 laat zien dat club participatie een statistisch significant positief effect heeft op de welzijnsschaal ($b=0.81$, $t=5.46$, $p<.001$). Dit betekent dat in hoe meer clubs kinderen participeren, hoe hoger hun score op de welzijnsschaal is. Verder laat het model zien dat kinderen die bij de inwonende ouder wonen statistisch significant lager scoren op de welzijnsschaal dan kinderen in co-ouderschap ($b=-0.51$, $t=-1.97$, $p<.05$). Het verschil tussen co-ouderschap en uitwonend is ook statistisch significant, het model toont dat kinderen die bij de uitwonende ouder wonen lager scoren op de welzijnsschaal dan kinderen in co-ouderschap ($b=-0.96$, $t=-3.19$, $p<.01$). De sekse van het kind heeft een positief effect op het welzijn ($b=1.03$, $t=4.61$, $p<.001$). Dit impliceert dat meisjes hoger scoren op de welzijnsschaal dan jongens.

De meegenomen controle variabelen in model 1 laten zien dat het opleidingsniveau van de ouder een positief effect heeft op de welzijnsschaal ($b=0.26$, $t=4.23$, $p<.001$). Dit betekent dat hoe hoger het opleidingsniveau van de ouder hoe hoger het welzijn het kind is. Niet alleen het opleidingsniveau van de ouder, maar ook het aantal vrienden van het kind heeft een positief effect op de welzijnsschaal ($b=1.58$, $t=18.95$, $p<.001$). Hoe meer vrienden een kind heeft, hoe hoger zijn of haar welzijn is. Ook de schoolprestaties van het kind hebben een positief effect op de welzijnsschaal ($b=1.88$, $t=15.45$, $p<.001$). Op grond hiervan kan gesteld worden dat hoe beter de schoolprestaties van het kind zijn, hoe hoger het welzijn van het kind is. De herpartnering van de ouders is niet statistisch significant en heeft geen invloed op het welzijn. De mate van conflict die de ouder heeft gehad met zijn of haar ex-partner is negatief statistisch significant ($b=-0.92$, $t=-0.46$, $p<.001$). Dit betekent dat hoe meer conflict de respondent heeft ervaren met zijn of haar ex-partner, hoe lager het welzijn van het kind is.

In model 2 is getoetst welk type club het meeste invloed heeft op het welzijn van kinderen. Uit de resultaten blijkt dat participatie aan een sportclub zorgt voor de grootste

stijging in welzijn ($b=1.32$, $t=5.27$, $p<.001$). Maar ook wanneer een kind participeert in een dansclub, stijgt zijn of haar score op de welzijnsschaal ($b=0.91$, $t=2.73$, $p<.01$). Deze stijging geldt ook voor participatie aan een muziekclub ($b=0.87$, $t=2.61$, $p<.01$) en participatie aan een dramaclub ($b=0.97$, $t=2.06$, $p<.05$). Participatie aan een andere club heeft geen statistisch significant effect op het welzijn van kinderen.

In model 3 is de interactie tussen club participatie en de verschillende verblijfsarrangementen toegevoegd. Uit de incremental F-test is onvoldoende bewijs gekomen dat het effect van club participatie op het welzijn varieert met verblijfsarrangementen. Er is geen interactie gevonden tussen verblijfsarrangementen en club participatie op het welzijn ($R^2\text{change}=.001$, $F\text{change}=2.60$, $p=.08$).

In model 4 is de interactie tussen club participatie en de sekse van het kind meegenomen. Uit de incremental F-test is geen statistisch significant bewijs gekomen dat het effect van club participatie op het welzijn varieert met de sekse van het kind ($R^2\text{change}=.003$, $F\text{change}=0.47$, $p=.76$).

De effecten van de controle variabelen veranderen niet of nauwelijks in model 2, 3 en 4. De sekse, de opleiding van de ouder, het aantal vrienden en de schoolprestaties blijven statistisch significant positief. Het conflict tussen ouders blijft statistisch significant negatief en de leeftijd van het kind en de herpartnering van de ouders blijven niet statistisch significant.

Tabel 2. Lineaire regressie analyses voor variabelen die het welzijn van het kind voorspellen

Variabelen	Model							
	1		2		3		4	
	B	s.e.	B	s.e.	B	s.e.	B	s.e.
Club participatie som	.81***	.15			.45*	.22	.85***	.22
Sportclub			1.32***	.25				
Dansclub			.91**	.33				
Muziekclub			.87**	.33				
Dramaclub			.97*	.47				
Andere club			-.06	.30				
Verblijfsarrangement (ref. co-ouderschap)								
Inwonend	-.51*	.26	-.50	.26	.08	.47	-.51*	.26
Uitwonend	-.96**	.30	-.91**	.30	-1.27*	.55	-.97**	.30
Sekse kind (ref. jongen)	1.03***	.22	1.10***	.24	1.02***	.22	1.12**	.41
Leeftijd kind	.07	.04	.08	.04	.07	.04	.07	.04
Opleiding ouder	.26***	.06	.24***	.06	.25***	.06	.26***	.06
Aantal vrienden	1.58***	.08	1.56***	.08	1.58***	.08	1.58***	.08
Schoolprestaties	1.88***	.12	1.87***	.12	1.88***	.12	1.88***	.21
Herpartnering ouders	-.08	.22	-.10	.22	-.08	.22	-.08	.22
Conflict ouders	-.92***	.11	-.91***	.11	-.91***	.11	-.92***	.11
Clubparticipatie*uitwonend					.78*	.36		
Club participatie*co-ouderschap					.52	.33		
Club participatie*sekse kind (ref. jongen)							-.07	.29
Intercept	17.65		17.45		17.49		17.61	
N	2997		2997		2997		2997	
R2	.25		.25		.25		.25	

Bron: Nieuwe families in Nederland, 2012-2014

Noot: Ref=referentie. ***p<.001, **p<.01, *p<.05

5. Conclusie en discussie

In dit onderzoek werd getracht antwoord te vinden op de volgende onderzoeksvraag: *‘Wat is het effect van club participatie van het kind op het welzijn van het kind en hangt dit af van het verblijfsarrangement en de sekse van het kind?’*. Deze studie is een toevoeging op bestaande literatuur omdat de focus ligt op kinderen met gescheiden ouders. Dit betekent dat er in deze studie andere variabelen die een voorspellende rol kunnen hebben, zoals het verblijfsarrangement of conflict tussen de ouders, kunnen worden meegenomen. Daarbij is het zo dat kinderen met gescheiden ouders vaak minder welzijn hebben dan kinderen wiens ouders nog bij elkaar zijn. Het is dus interessant om voor deze groep kinderen te onderzoeken of club participatie invloed heeft op hun welzijn. Naast de invloed van sportclubs, bekijkt deze studie ook de invloed van andere clubs op het welzijn van kinderen met gescheiden ouders. De uitkomst van deze studie kan nieuwe inzichten geven over hoe het welzijn van kinderen met gescheiden ouders verbeterd kan worden.

De resultaten uit de regressieanalyse suggereren dat de eerste hypothese: *‘Er is een positief effect van club participatie van het kind op het welzijn van het kind.’* kan worden bevestigd. Dit komt overeen met eerder onderzoek naar de invloed van sportclubs op het welzijn van kinderen (Eime, 2013). Maar niet alleen sportclubs zorgen voor een stijging in welzijn, ook dansclubs, muziekclubs en dramaclubs dragen bij aan meer welzijn onder kinderen met gescheiden ouders. Dit is in lijn met de twee aangehaalde theorieën die stelden dat club participatie de ruimte creëert om te leren en helpt bij het vergaren van sociaal kapitaal waardoor het welzijn van kinderen stijgt (Bandura, 1977; Bourdieu, 1992). Hierbij gaat het om alle soorten clubs waar kinderen deze ruimte krijgen. Het valt op dat alleen deelname aan ‘andere soorten clubs’ geen effect heeft op het welzijn. Dit kan komen doordat ‘andere soorten clubs’ een onbepaald en breed begrip is waardoor respondenten het op verschillende manieren kunnen interpreteren. Doordat het begrip zo breed geïnterpreteerd kan worden is het lastig om iets te zeggen over het effect. De resultaten laten eveneens zien dat in hoe meer clubs een kind participeert, hoe hoger zijn of haar welzijn is. Dit geeft tevens het belang van club participatie op het welzijn van kinderen aan.

De bevindingen suggereren daarnaast dat de tweede hypothese: *‘Het effect van club participatie van het kind op het welzijn van het kind is groter voor kinderen uit sole-residence gezinnen dan voor kinderen uit co-ouderschap gezinnen’* niet bevestigd kan worden. Er is geen interactie gevonden tussen club participatie en de verschillende verblijfsarrangementen. Kinderen uit sole-residence gezinnen ondervinden dus geen groter effect van club participatie

op hun welzijn dan kinderen in co-ouderschap. Dit werd echter wel verwacht omdat eerdere onderzoeken verschillende uitkomsten laten zien die beweren dat het welzijn van kinderen in co-ouderschap hoger is dan van kinderen in sole-residence gezinnen en dat kinderen met meer welzijn minder profiteren van club participatie (Coleman, 1988; Berends & Buimer, 2020; Westphal, 2015, Bakker, 2015, Marsh & Kleitman, 2002). Een verklaring voor de afwezigheid van de interactie kan zijn dat kinderen met veel welzijn toch evenveel profiteren van club participatie als kinderen met minder welzijn.

Tot slot suggereren de resultaten uit de analyse dat de derde hypothese: *'Het effect van club participatie op het welzijn is hoger voor jongens dan voor meisjes.'* niet bevestigd kan worden. Er is geen interactie gevonden tussen club participatie en de sekse van het kind. De resultaten laten wel zien dat de welzijnsscore voor meisjes gemiddeld hoger is dan voor jongens. Echter heeft de sekse van het kind geen invloed op het effect van club participatie op de hoogte van de welzijnsscore. Eerder onderzoek liet zien dat jongens vaker minder welzijn hebben na de scheiding en vaker participeren in clubs (Santrock en Warshak, 1997; Humpert, 2013; Daniels & Leaper, 2006). Echter komt de voorspelling dat zij daardoor meer profiteren van club participatie niet overeen met de bevindingen. Een verklaring voor het feit dat er geen verschil in effect tussen jongens en meisjes is gevonden, zou kunnen zijn dat jongens inderdaad minder welzijn hebben dan meisjes, maar dat het effect van club participatie op het welzijn voor beide geslachten gelijk is.

Ondanks de inzichten die dit onderzoek biedt, zijn er ook verschillende beperkingen. Een eerste beperking is de manier waarop club participatie wordt gemeten in dit onderzoek. De vragen over club participatie meten of een kind wel of niet lid is van een bepaalde club. Echter, meten deze vragen niet hoeveel tijd een kind besteed aan deze club of clubs, hoelang het kind al lid is van een club en hoeveel connecties ze hebben gemaakt door club participatie. Dit zijn echter wel belangrijke factoren die ervoor kunnen zorgen dat het effect afwijkend is en erg kan verschillen per kind. Deze factoren kunnen in volgend onderzoek worden meegenomen om zo nog een beter beeld te vormen van het effect van club participatie.

Een tweede beperking is de grote diversiteit aan de invulling van de typen verblijfsarrangementen. In de realiteit verschillen de regelingen tussen de ouders behoorlijk. Het is onduidelijk hoe vaak een kind in een sole-residence gezin de niet-verzorgende ouder ziet, dit kan maar een paar keer per jaar zijn of om de twee weken. Maar ook binnen co-ouderschap kan de tijdsindeling met het kind verschillen. Dit onderzoek geeft weinig duidelijkheid wat betreft de daadwerkelijke tijd die de kinderen met elke ouder spenderen. In

volgend onderzoek is het interessant om de tijdsindeling wel mee te nemen omdat dit beter laat zien hoe de verdeling tussen de inwonende en uitwonende ouder daadwerkelijk is.

Ten slotte gaat dit onderzoek over het welzijn van kinderen. Desalniettemin bestaat de steekproef in dit onderzoek uit volwassenen. Dit betekent dat kinderen niet zelf de vragen over hun welzijn hebben beantwoord maar dat een ouder dit voor hen heeft gedaan. De welzijnsschaal is gemaakt aan de hand van 25 persoonlijke stellingen waarop de ouder misschien niet altijd hetzelfde heeft geantwoord dan hun kind zou antwoorden. Ouders zullen vaker een positiever antwoord geven op de vragen over hun kinderen dan de kinderen zelf zouden doen. Ze zullen sneller kiezen voor een meer sociaal wenselijk antwoord dan een antwoord waaruit ongewenst gedrag blijkt. Dit wordt ook wel de 'social desirability bias' genoemd. Het is daardoor dus aannemelijk dat de resultaten afwijken van de resultaten die vergaard zouden zijn als kinderen zelf de stellingen hadden beantwoord. Volgend onderzoek kan hiermee rekening houden door een steekproef te gebruiken bestaande uit kinderen in plaats van ouders.

Er kan geconcludeerd worden dat club participatie invloed heeft op het welzijn van kinderen met gescheiden ouders. In het proces om het welzijn van kinderen met gescheiden ouders te verbeteren is club participatie een factor om rekening mee te houden.

Literatuur

- Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental divorce and the well-being of children: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 110(1), 26.
- Bakker, W. (2015). Post-separation families: Residential arrangements and everyday life of separated parents and their children. Proefschrift: Universiteit van Amsterdam
- Bandura, A., & McClelland, D. C. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1). Prentice Hall: Englewood cliffs.
- Baude, A., Pearson, J., & Drapeau, S. (2016). Child adjustment in joint physical custody versus sole custody: A meta-analytic review. *Journal of Divorce & Remarriage*, 57(5), 338-360.
- Berends, S., & Buimer, L. (2020). *Omgangsregeling tussen ouders na scheiding*. Regioplan.
- Bourdieu, P. (1986) The forms of capital. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, 241-258.
- Carbonaro, W. J. (1998). A little help from my friend's parents: Intergenerational closure and educational outcomes. *Sociology of education*, 295-313.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019) *Scheiden*. Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/levensloop/scheiden>.
- Coleman, M., Ganong, L., & Leon, K. (2006). Divorce and postdivorce relationships. 5 In: A.L. Vangelisti, & D. Perlman (eds.), *The Cambridge handbook of personal relationship*, 157-173. Cambridge:University Press.
- Crosnoe, R. (2000). Friendships in childhood and adolescence: The life course and new directions. *Social psychology quarterly*, 377-391.
- Daniels, E., & Leaper, C. (2006). A longitudinal investigation of sport participation, peer acceptance, and self-esteem among adolescent girls and boys. *Sex roles*, 55(11), 875-880.
- Demo, D. H., & Acock, A. C. (1988). The impact of divorce on children. *Journal of Marriage and the Family*, 619-648.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 10(1), 1-21.

- Geisthardt, C. L., Brotherson, M. J., & Cook, C. C. (2002). Friendships of children with disabilities in the home environment. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 235-252.
- Goodman, R. (1997) The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38, 581-586.
- Grusec, J. E. (1994). Social learning theory and developmental psychology: The legacies of Robert R. Sears and Albert Bandura.
- Hetherington, E. M., Cox, M., & Cox, R. (1979). Play and social interaction in children following divorce. *Journal of Social Issues*, 35(4), 26-49.
- Humpert, S. (2013). Gender differences in life satisfaction and social participation. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 6(3), 123-142.
- Marsh, H., & Kleitman, S. (2002). Extracurricular school activities: The good, the bad, and the nonlinear. *Harvard educational review*, 72(4), 464-515.
- Murphy, M., & Fonagy, P. (2012). Mental health problems in children and young people. *Annual report of the chief medical officer*, 1-13.
- Onyx, J., & Bullen, P. (2000). Measuring social capital in five communities. *The journal of applied behavioral science*, 36(1), 23-42.
- Poortman, A., Van der Lippe, T., & Boele-Woelki, K. (2014). Codebook of the survey New Families in the Netherlands (NFN). *First wave. Utrecht, the Netherlands: Utrecht University*.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and schuster.
- Santrock, J. W., & Warshak, R. A. (1979). Father custody and social development in boys and girls. *Journal of Social Issues*, 35(4), 112-125.
- Sanzone, L. A., Lee, J. Y., Divaris, K., DeWalt, D. A., Baker, A. D., & Vann Jr, W. F. (2013). A cross sectional study examining social desirability bias in caregiver reporting of children's oral health behaviors. *BMC Oral Health*, 13(1), 1-9.
- Spruijt, E., & Duindam, V. (2010). Joint physical custody in the Netherlands and the wellbeing of children. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51, 65-82.
doi:10.1080/10502550903423362
- Sun, Y. (2001). Family environment and adolescents' well-being before and after marital disruption: A longitudinal analysis. *Journal of Marriage and Family*, 63, 697-713.
doi:10.1111/j.1741-3737.2001.00697.x

- Szreter, S., & Woolcock, M. (2004). Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *International journal of epidemiology*, 33(4), 650-667.
- Wallerstein, J. S. (1984). Children of divorce: preliminary report of a ten-year follow-up of young children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 54(3), 444.
- Westphal, S. (2015). *Are the kids alright? Essays on postdivorce residence arrangements and children's well-being*. Proefschrift: Utrecht University.
- Wyman, P. A., Cowen, E. L., Hightower, A. D., & Pedro-Carroll, J. L. (1985). Perceived competence, self-esteem, and anxiety in latency-aged children of divorce. *Journal of Clinical Child Psychology*, 14(1), 20-26.